

editoriaal / De wilde loop van de wereld

'Neem er genoeg mee, vanuit een kleine staat, die je beschermt, als van een oever, rustig toe te zien op de wilde loop van de wereld', zegt Prinses Leonore tegen de dichter Torquato Tasso in het gelijknamige stuk van Goethe. Ik citeer de vertaling van Jan Decorte die in het allereerste Etcetera-nummer (januari 1983) verscheen. Dit seizoen, tien jaar later, staan er op de Vlaamse en Nederlandse scène maar liefst vier Tasso's (De Tijd, een Stucproductie, Discordia en een werkplaats-voorstelling in Nederland). Begin jaren negentig lijkt de vraag naar de plaats van de kunstenaar in het maatschappelijk bestel dwingend, en tegelijk moeilijker te beantwoorden dan ooit.

Palac Kulturey Praha/ Foto: Peter De Bie

In het begin van de jaren tachtig ontdekte het Vlaamse theater de rijkdom van de vormen. De scène maakte zich los zowel van het traditionele schouwburgentheater als van de overjaars geworden politieke theaterretoriek van de jaren zeventig. Bewust marginaal en kleinschalig, en met de energie van de jeugd maakten een aantal jonge Vlaamse theatermakers komaf met het doods theater. In het voorbije decennium heeft het theater in Vlaanderen niet alleen aansluiting gevonden bij de moderne ontwikkelingen in het buitenland, het heeft ook zijn eigen waarde ontdekt.

Begin jaren negentig is de loop van de wereld er niet minder wild op geworden. Integendeel, met de val van het communisme is Midden- en Oost-Europa in een catastrofale stroomversnelling meegesleurd. Vlaanderen kreeg een schok tijdens de verkiezingen op 24 november. De kunstenaar kijkt toe, maar is niet langer beschermt en kan evenmin met zijn positie van toeschouwer genoeg nemen. Maar daarmee weet hij nog niet wat hij wel moet doen. In dit nummer heeft Frank Vercruyssen het over de noodzaak aan een individuele stellingname op de scène waarmee het publiek geconfronteerd wordt. Het individu moet zich bewust zijn van de relativiteit van zijn positie. Luk Perceval heeft het over het belang van een groepsgevoel om van daaruit als ensemble een zo eerlijk mogelijk persoonlijk verhaal te vertellen. 'Verantwoordelijkheid' is een woord dat in dit nummer zowel expliciet als impliciet een aantal keren valt. De verantwoordelijkheid van de theatermaker, van de organisator, van de overheid, van de criticus. In het afsluitend essay heeft Hana Bobkova het naar aanleiding van de taken van de criticus over een drievoudige verantwoordelijkheid: ten opzichte van de kunst, ten opzichte van het publiek en ten opzichte van zichzelf. Die drieënheid lijkt me van toepassing te zijn voor iedereen die zich op een af andere manier met de podiumkunsten bezighoudt. Die verantwoordelijkheid laat zich inhoudelijk niet zo precies omschrijven en dat is ook niet nodig, het gaat immers om een houding tegenover 'de wilde loop van de wereld' en die loop is niet te voorspellen. Verantwoordelijkheid is een houding van alertheid en openheid voor hetgeen zich als belangrijk aandient. Het theater van de jaren negentig: een theater van de verantwoordelijkheid?

'Etcetera' gaat vernieuwd zijn tiende jaargang in. Wij hopen dat het in de wilde loop van het voorbije decennium zijn bijdrage geleverd heeft tot de bewustwording van het Vlaamse theater. Het is zijn taak alert te blijven voor wat er aan belangrijks op de Vlaamse scènes gebeurt. Dat is zijn verantwoordelijkheid.

Erwin Jans